

Duurzaamheidsgerelateerde toelichting vermogensbeheerportefeuilles

(a) Samenvatting

Mn Services Vermogensbeheer B.V. beheert op discretionaire basis beleggingsportefeuilles voor haar opdrachtgevers. De volgende portefeuilles promoten ecologische en/of sociale kenmerken:

- Aandelen ontwikkelde landen en opkomende landen
- Bedrijfsobligaties
- Staatsobligaties ontwikkelde landen
- Staatsobligaties opkomende landen
- Particuliere hypotheek
- Nederlands en internationaal vastgoed
- Nederlands direct vastgoed
- Europees direct vastgoed
- Beursgenoteerd vastgoed
- Infrastructuur
- Bosbouw
- Liquiditeiten & Swaps

In dit document zijn de kenmerken en hoe invulling wordt gegeven aan de betreffende kenmerken beschreven.

(b) Ecologische en/of sociale kenmerken

De portefeuilles waar dit document betrekking op heeft, kennen een verscheidenheid aan milieu en sociale kenmerken die gepromoot worden:

- Op alle portefeuilles waar dit document betrekking op heeft, zijn uitsluitingen van toepassing. De uitsluitingen van de opdrachtgever waarvoor deze portefeuille beheerd wordt, zijn leidend.
- Daarnaast kennen de portefeuilles algemene ESG kenmerken. Dat wil zeggen dat met zowel ecologische, sociale als governance kenmerken rekening wordt gehouden bij de selectie van beleggingen.
- Middels het betrokkenheidsbeleid wordt toegezien op de ESG-prestaties van ondernemingen en wordt gestemd op aandeelhoudersvergaderingen en waar relevant in gesprek gegaan met deze ondernemingen. Het betrokkenheidsbeleid is [hier](#) te vinden.
- De kern van het beleid is dat rekening wordt gehouden met de wereld om ons heen bij het nemen van beleggingsbeslissingen en dat we de grootste negatieve effecten op duurzaamheidsfactoren willen beperken.

(c) Investeringsstrategie

Aandelen ontwikkelde landen en opkomende landen

- De beleggingsdoelstelling van deze portefeuilles is het zo efficiënt mogelijk repliceren van de rendement- en risicokarakteristieken van de maatwerk benchmark. De maatwerk benchmark is aangepast door ondernemingen uit te sluiten op basis van ESG kenmerken.
- Deze portefeuilles beleggen niet in ondernemingen met niet-passende activiteiten gekeken naar de gevolgen van dergelijke activiteiten. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer producten of diensten geacht worden een onwenselijk of negatief effect op de maatschappij te hebben.
- Ondernemingen worden ook beoordeeld op de duurzaamheid van hun bedrijfsvoering op basis van ESG scores. Ondernemingen met lage ESG-scores worden uitgesloten van de beleggingen van de portefeuilles.

Bedrijfsobligaties

- In de beoordeling van de kredietwaardigheid van een onderneming wordt door de vermogensbeheerders gekeken naar de fundamentele eigenschappen van een onderneming. Uit deze eigenschappen moet blijken in hoeverre een onderneming aan haar verplichtingen kan voldoen. In deze beoordeling worden ook ESG factoren meegewogen.

Staatsobligaties ontwikkelde landen

- Overheden worden met name getoetst op politieke en juridische risico's zoals de effectiviteit van de overheid, kwaliteit van regelgeving, politieke stabiliteit en de mate van corruptie.

Staatsobligaties opkomende landen

- Overheden worden getoetst op factoren zoals de perceptie van corruptie, de mate van democratie, de kwetsbaarheid voor klimaatrisico's en sociale ontwikkeling. Overheden die laag scoren op deze factoren worden uitgesloten van de benchmark.

Particuliere hypotheek

- Van de fondsbeheerder wordt verwacht dat hypotheekgevers gestimuleerd worden om hun woning te verduurzamen.
- Daarnaast heeft de strategie tot doel om gedwongen huisverkoop te minimaliseren.

Nederlands direct vastgoed

- De manager vult jaarlijks de GRESB enquête in en rapporteert over de resultaten.
- Er worden inspanningen verricht voor de verduurzaming van de portefeuille.
- Bij nieuwe verhuur of verlening van winkels en kantoren worden zoveel mogelijk Green Leases afgesloten.

Europees direct vastgoed

- De fondsbeheerder vult jaarlijks de GRESB enquête per fonds in.
- Fondsbeheerders worden gestimuleerd om duurzame en energiezuinige gebouwen op te nemen in de fondsportefeuilles.

Beursgenoteerd vastgoed

- Aandelen van ondernemingen die als negatieve *outlier* qua ESG score worden gedefinieerd worden in principe uitgesloten.
- Ondernemingen met een hoge ESG rating mogen overwogen worden ten koste van de laagst scorende ondernemingen op het gebied van ESG.

Infrastructuur

- Voor de infrastructuur portefeuilles wordt er niet belegd in infrastructuur die betrekking heeft op de industrieën kolen, nucleaire energiecentrales en gevangnissen.
- Waar opportuun wordt er belegd in infrastructuurleningen die betrekking hebben op de energietransitie.

Bosbouw

- De belegging in Bosbouw heeft een duurzame beleggingsdoelstelling.
- Het aanplanten van bossen draagt bij aan langdurige opslag van CO₂.
- De doelstelling is dat de opgeslagen CO₂, door verantwoord beheer, op langere termijn toeneemt.
- Bosbouw levert een bijdrage aan verschillende Sustainable Development Goals zoals 'clean water & sanitation', 'decent work & economic growth', 'life on land' en 'sustainable cities & communities'.

Liquiditeiten & Swaps

- Tegenpartijen worden periodiek beoordeeld op ESG factoren zoals omkoping, corruptie, en onafhankelijkheid van het bestuur.

(d) Methodologieën

Aandelen ontwikkelde landen en opkomende landen

MN maakt in haar methodologie onderscheid tussen enerzijds financiële en niet-financiële (maatschappelijke) informatie, en anderzijds tussen absolute en relatieve factoren. Op basis van deze informatie wordt een selectie van ondernemingen gemaakt die voldoen aan bepaalde principiële en financiële randvoorwaarden. Voor de relatieve maatschappelijke randvoorwaarden houdt dit in dat ondernemingen worden uitgesloten die laag scoren op ESG. Dit zijn

ondernemingen met de laagste MSCI ESG-score en ondernemingen die geen MSCI ESG-rating hebben. (Potentiële) opdrachtgevers kunnen de MSCI ESG scores die worden uitgesloten opvragen bij MN. Het aantal ondernemingen dat wordt uitgesloten op basis van lage ESG-scores is substantieel. Voor de absolute maatschappelijke randvoorwaarden is de uitsluitingslijst van toepassing.

Voor sommige portefeuilles kijkt MN als betrokken belegger nog een slag dieper naar ESG-prestaties van ondernemingen waarbij de nadruk ligt op een fundamentele analyse van ESG-aspecten en op de dialoog met portefeuilleondernemingen. Met deze portefeuilles wordt een gemiddeld lagere CO₂-uitstoot beoogd. Dit wordt gemeten aan de hand van GHG-emissies van South Pole Carbon. Daarnaast wordt er gestreefd naar een minimaal SDI-percentage.

Bedrijfsobligaties

In de beoordeling van de kredietwaardigheid van ondernemingen worden ESG factoren meegewogen. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van de ESG-analyses van kredietbeoordelaar Moody's, ESG-ratings en Sustainable Development Goal Exposure van MSCI en Green Bond exposure van Bloomberg. Daarnaast wordt gekeken naar hoe wordt omgegaan met specifieke ESG-onderwerpen door ondernemingen die actief zijn in bepaalde hoog risico sectoren zoals de olie & gas sector en chemische industrie. Data van onder andere MSCI, Bloomberg, de Carbon Disclosure Project wordt hiervoor gebruikt en gaat over onderwerpen als het waterverbruik, de CO₂ uitstoot, de onafhankelijkheid van het bestuur en het mensenrechtenbeleid van ondernemingen.

Ook geldt dat bij een gelijk risico/rendementsprofiel de voorkeur wordt gegeven aan groene of sociale obligaties ten opzichte van reguliere obligaties.

Staatsobligaties ontwikkelde landen

Voor de beleggingen in staatsobligaties in ontwikkelde landen worden overheden op verschillende ESG-criteria getoetst. Met behulp van geselecteerde indicatoren worden landen op de lange termijn beoordeeld op de houdbaarheid van de schulden en de bereidheid om de schulden terug te betalen. Overheden worden getoetst op verschillende governance indicatoren van de Wereldbank, namelijk: effectiviteit van de overheid (Government Effectiveness Index), kwaliteit van regelgeving en de rechtsstaat (Regulatory Quality, Rule of Law), de mate van inspraak van burgers (Voice and Accountability), politieke stabiliteit (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism), en de mate van corruptie (Control of Corruption). Voor de beoordeling van de landen op ecologisch vlak wordt gebruik gemaakt van de Notre Dame Global Adaptation Initiative (ND-GAIN Index). Deze index meet de kwetsbaarheid (vulnerability) van een land voor klimaatverandering en de bereidheid en mogelijkheid (readiness) van een land om zich aan te passen aan klimaatverandering. De Human Development Index (HDI) van de United Nations Development Programme wordt gebruikt om de menselijke ontwikkeling van landen te meten.

Daarnaast geldt dat bij een gelijk risico/rendementsprofiel de voorkeur wordt gegeven aan groene of sociale obligaties ten opzichte van reguliere staatsobligaties.

Staatsobligaties opkomende landen

Voor deze portefeuilles past MN haar eigen Emerging Markets Debt Landenraamwerk toe. In dit raamwerk worden overheden beoordeeld op zowel maatschappelijke aspecten als financiële aspecten. Maatschappelijke aspecten worden getoetst aan de hand van verschillende indicatoren op bestuurlijke, ecologische en sociale aspecten. Aan de hand van de Corruption Perception Index en de Democracy Index wordt de mate van corruptie en democratie gemeten. Voor de beoordeling van de landen op ecologisch vlak wordt gebruik gemaakt van de Notre Dame Global Adaptation Initiative (ND-GAIN Index). Deze index meet de kwetsbaarheid (vulnerability) van een land voor klimaatverandering en de bereidheid en mogelijkheid (readiness) van een land om zich aan te passen aan klimaatverandering. De Human Development Index van de United Nations Development Programme wordt gebruikt om de menselijke ontwikkeling van landen te meten. Landen die te laag scoren op deze indicatoren worden uitgesloten van de benchmark. (Potentiële) opdrachtgevers kunnen de details van deze aanpak opvragen bij MN.

Daarnaast geldt dat bij een gelijk risico/rendementsprofiel de voorkeur wordt gegeven aan groene of sociale obligaties ten opzichte van reguliere staatsobligaties.

Particuliere hypotheke

Voor de beleggingscategorie particuliere Hypotheken geldt het streven een maatschappelijke bijdrage te leveren binnen het kader van het dossier 'Beleggen in Nederland'. Van de manager wordt verwacht, de particuliere hypotheekgever te stimuleren om hun woning te verduurzamen en hen erop te attenderen op de mogelijkheid om hiervoor extra geld te lenen. Ten tweede worden gedwongen huisverkopen geminimaliseerd in de portefeuille. De manager heeft als doel dat het aantal gedwongen huisverkopen als percentage van het aantal leningen lager ligt dan het marktgemiddelde. Ook wordt getoetst of het percentage goedgekeurde NHG dossiers hoger is dan het marktgemiddelde.

Nederlands direct vastgoed

Bij de belegging in direct Nederlands vastgoed worden ESG-overwegingen geïntegreerd in de beleggingsbeslissingen. De manager zal jaarlijks de GRESB enquête invullen en over de resultaten rapporteren. GRESB is een toonaangevende benchmark op het gebied van duurzaam vastgoed. Daarnaast zal er alleen acquisitie van objecten plaatsvinden die bijdragen aan een verbetering van milieuaspecten van de portefeuille. Verder worden er bij nieuwe verhuur of verlenging van winkels en kantoren zoveel mogelijk Green Leases afgesloten.

Europees direct vastgoed

Bij de belegging in direct Europees vastgoed worden ESG-overwegingen geïntegreerd in de beleggingsbeslissingen. De fondsbeheerder vult jaarlijks de GRESB enquête in. Daarnaast worden fondsbeheerders gestimuleerd om duurzame en energiezuinige gebouwen op te nemen in de fondsportefeuilles.

Beursgenoteerd vastgoed

Bij de belegging in beursgenoteerd vastgoed worden ESG-overwegingen geïntegreerd in de beleggingsbeslissingen. Vastgoedondernemingen worden beoordeeld op verschillende ESG-aspecten waaraan een score wordt toegekend. Om tot deze score te komen wordt met name gebruik gemaakt van de databronnen GRESB, MSCI, EPRA en Bloomberg. Er wordt gekeken naar ecologische factoren zoals water- en energie-consumptie, sociale factoren zoals betaalbare huur en compositie van bestuur, en governance factoren zoals beloning en management beoordeling. Aandelen van ondernemingen die als negatieve *outlier* qua ESG score worden gedefinieerd, worden in principe uitgesloten. De vermogensbeheerder heeft in voorkomende gevallen vrijheid om van deze regel af te wijken. Ook mogen ondernemingen met een hoge ESG rating overwogen worden ten koste van de laagst scorende ondernemingen op het gebied van ESG. (Potentiële) opdrachtgevers kunnen de details van deze aanpak opvragen bij MN.

Infrastructuur

Voor de infrastructuur portefeuilles wordt niet belegd in infrastructuur-*leningen* die betrekking hebben op de industrieën kolen, olie, nucleaire energiecentrales en gevangenissen. Waar opportuun probeert MN namens te beleggen in leningen die betrekking hebben op de energietransitie.

De uitsluitingen ten aanzien van kolen, nucleaire energiecentrales en gevangenissen gelden ook voor de beleggingen in infrastructuur-*fondsen*. Daarnaast wordt bij de selectie van infrastructuur-*fondsen* gestreefd om niet te alloceren naar investeringen in olie gerelateerde infrastructuur.

Bosbouw

De belegging in Bosbouw heeft een duurzame beleggingsdoelstelling naast het borgen van een goed rendement. Het aanplanten van bossen draagt bij aan langdurige opslag van CO₂. De doelstelling is dat de opgeslagen CO₂, door verantwoord beheer, op langere termijn toeneemt. Daarnaast levert Bosbouw, wanneer duurzaam beheerd, een bijdrage aan verschillende Sustainable Development Goals zoals 'clean water & sanitation', 'decent work & economic growth', 'life on land' en 'sustainable cities & communities'. Dat Bosbouwbeheer op een duurzame wijze plaatsvindt wordt geborgd door alleen managers te kiezen met breed geaccepteerde certificeringen zoals FSC of PEFC.

Liquiditeiten & Swaps

Bij zowel liquiditeiten als renteswaps worden tegenpartijen periodiek beoordeeld op ESG factoren. Ten eerste wordt gekeken naar de ESG-score van een broker, en ten tweede de Global Compact-status van een broker. Ten aanzien van ESG geldt dat een aan te stellen broker onvoldoende scoort als deze is geclassificeerd als *severe risk* bij Sustainalytics. Wanneer een door MN reeds aangestelde broker door MSCI als Global Compact Violator wordt aangemerkt, volgt mogelijk een dialoog met de broker met als doel verbetering in het gedrag te bewerkstelligen.

(e) Gegevensbronnen

MN maakt gebruik van verschillende databronnen. De belangrijkste zijn:

- Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB)
- MSCI
- Bloomberg
- Sustainalytics
- Institutional Shareholder Services (ISS)
- Moody's
- Transparency International
- Economist Intelligence
- Notre Dame Global Adaptation Initiative (ND-GAIN)
- United Nations Development Programme
- Heritage Foundation
- Wereldbank
- Carbon Disclosure Project
- Science Based Targets Initiative

De volledige lijst met datapunten die van deze dataproviders afgenomen worden en die gebruikt worden binnen de methodologie kunnen door (potentiële) opdrachtgevers opgevraagd worden bij MN.

(f) Betrokkenheid en uitsluitingen

MN is als vertegenwoordiger van haar opdrachtgevers een betrokken aandeelhouder. Bij de ondernemingen waar de opdrachtgevers van MN aandeelhouder zijn, maken we waar dat mogelijk is, gebruik van het stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen. Het stemrecht wordt uitgeoefend op basis van het stembeleid dat wij als MN namens onze opdrachtgevers uitvoeren. De uitvoering van het stembeleid wordt gedaan door Institutional Shareholder Services (ISS). MN gaat ook het gesprek aan met ondernemingen over ESG onderwerpen. Om te bepalen met welke ondernemingen over welke onderwerpen dialoog plaatsvindt, worden gegevens van de Global Compact Violator van MSCI gebruikt.

Daarnaast zijn uitsluitingen van toepassing op de portefeuilles. De business involvement screening van MSCI en Bloomberg en product involvement data van Sustainalytics worden gebruikt voor het uitsluitingenbeleid.